

היערכות החירום של משק החלב

**משק החלב בישראל מוגדר משק
"חיוני" בשל תרומתו החשובה
לשמירה על החוסן הלאומי
ורציפותו התפקודית. אספקה סדירה
של מוצרי חלב טריים היא מרכיב
חשוב בתחושת הביטחון הכלכלי
ובכך גם ביצירת "חוסן" במצבי
חירום ומשבר.
מאמר הסוקר את הצעדים הנדרשים
מהרפתנים על מנת להיות ערוכים
לשעת חירום •**

יוסי סמבירא

האתגר המרכזי של משק החלב בכלל, ומועצת החלב בפרט, לשמור על רציפות הייצור והאספקה, מושפע מהרגישות הרבה של גורמי הייצור לתשומות חיצוניות, ביניהן: אספקת מים לבעלי החיים ומתן ביטחון אנרגטי לפעילות רציפה – עקב התלות הרבה בין החוליות בשרשרת הייצור וחוסר הסובלנות שלהן לעיכובים ולפגיעה – יחד עם יכולת אגירה מוגבלת של חלב ניגר ברפתות ובמחלבות. יכולת הייצור תלויה באספקה יום יומית של חלב טרי, וזו תלויה באספקת מים באיכות גבוהה, במזון טרי, באספקת חשמל רציפה ובמערך שינוע תקין מהרפתות ברחבי הארץ אל המחלבות.

אספקת מים

למחסור במים – גורם בעל רגישות גבוהה ביותר במשק החלב – השפעה מיידית על בעלי החיים בכלל והפרות בפרט. ולפרה הצורכת כ-150 ליטר מים במוצע ליום, זו בעיה גדולה עוד יותר. משק המים בישראל פגיע מסיבות שונות, ותלוי בכשירותן של מערכות חשמל, תחנות שאיבה, צנרת הולכה, רגישות לזיהומים ועוד. לצערנו חווינו באחרונה כמה הפסקות מים הן מסיבות מלחמתיות והן בשל תקלות, זיהומים ושריפות. במהלך השריפה הגדולה בכרמל עמדה רפת ניר עציון בפני "שוקת שבורה" במשך שעות ארוכות של חרדה ופינוי כמעט ודאי; פגיעת רקטת קסאם בחבל אשכול השביתה את אספקת המים לכמה יישובים, ובכל עימות עתידי מכוונים אויבנו ל"בטן הרכה" של

בתחום אספקת
המזון, החשש
העיקרי הוא סגירת
הנמלים ועצירת
היבוא של גרעינים
מחו"ל. לשם כך קיים
מאגר חירום של
מספוא לבעלי חיים,
המספיק לשישה
שבועות הזנה

חדש מנטפים ו.י.הב:

הפתרון השלם להספקת מים בשעת חרום לרפת שלך

שירות כולל: החל משלב התכנון ואפיון הצרכים, עבור דרך הגדרת

מערכת ייעודית לרפת שלך ועד התקנה ושירות.

מעל 20 שנות ניסיון באגירת מי חרום: יותר מ-800 מיכלי אגירת

מים ברחבי הארץ.

מערכת אחת, כתובת אחת, אחריות אחת.

יצירת קשר:

אזור צפון – ירון אוסטרייכר – 052-8804915

אזור דרום – עופר פרידוולד – 052-5014628

ראה כתבה בעמוד 84

נטפים

ו.י.הב
מערכות ניקוי בצינור

WWW.NETAFIM.CO.IL

שמירה על אספקת מזון לרפתות וחלב (תמונת ארכיון)

מערכות החיים, על ידי תקיפת מתקנים אסטרטגיים של מים וחשמל והבערת שדות. על כך יש להוסיף את איום רעידת האדמה העלולה לפגוע בכל תשתיות המים, להשביט בארות ולפרוץ צנרות, ובנסיבות כאלה, כאשר המחסור נוגע גם לבני אדם, אין ספק שהרפתות יעמדו במצב של חוסר אונים מוחלט בהעדר ארגון המיוחד להן. בהכירה את מגבלותיה קבעה רשות המים שעל כל "מפעל חיוני", ובתוך כך גם הרפתות, להחזיק מלאי מים המספיק ל-72 שעות. מעבר לכך תוכל הרשות לספק מים בהובלה, אם יהיו ל"מפעל" כלי קיבול מתאימים לכך. יש לציין, כי הרשויות המקומיות אמנם נערכות למצבי חירום אלה, רוכשות מכלי מים לחלוקה לתושבים ואף נערכות בתכניות חלוקה מפורטות ופתיחת תחנות חלוקה בבתי ספר, אך אין להן עדיין מענה מתוכנן למשקי בעלי החיים. מועצת החלב בחנה בשנתיים האחרונות סוגיה זו, יחד עם ניתוח הסיכונים בתחומים אחרים, ובאה למסקנה כי מוטלת על הרפתנים החובה להצטייד במכלי מים לחירום. בימים אלה נעשית פעילות במשרד החקלאות לקבוע זאת בחקיקה ובתקנות הרישוי.

על מנת להתמודד עם אתגרים אלה הסדירה מועצת החלב מערך כוונות לאספקת מים לרפתות בתוך שש שעות מקבלת ההוראה. המערך כולל 20 מכולות, המיועדות ל-20,000 ליטר מים כ"א, שניתנות להצבה סמוך לרפתות הנזקקות.

אספקת מזון

בתחום אספקת המזון, החשש העיקרי הוא סגירת הנמלים ועצירת היבוא של גרעינים מחו"ל. לשם כך קיים מאגר חירום של מספוא לבעלי חיים, המספיק לשישה שבועות הזנה, וזאת על פי תכנית חירום של "מנות קיום" שיוכלו לשמר את העדרים לאורך זמן תוך ייצור חלב ושמירה על האיכויות הגנטיות שלהם. במצב חירום מופעל מערך תכנון וחלוקת מזון שבו שותפים משרד החקלאות, מועצת החלב והספקים, המסדירים יחד את ההקצבות למשקים השונים.

שינוע חלב

שינוע החלב מכלל הספקים אל המחלבות עלול להתקל בשיבושים קשים בשל מחסור במשאבים, פגיעה בדרכים, אזורים סגורים בגלל מצב ביטחוני ועוד. המענה לסיכונים אלה מתפתח בימים אלה על ידי יצירת יכולת שינוע חלב טרי בקירור, באמצעות מכולות שיכולות לשמש תחליף / תוספת

מיכל מים וגנרטור

תא"ל במילואים יוסי סמבירא מומחה לניהול משברים ומצבי חירום.
בעל תואר שני במינהל עסקים.
משרת עד היום במילואים (בן 69+) במסגרת פיקוד העורף.
יועץ של מועצת החלב, משרד החקלאות, רשות המים, משרדי ממשלה, רשויות מקומיות וחברות ציבוריות בכל הקשור לניהול מצבי חירום.

- על המיכל לעמוד בדרישות התקן של משרד הבריאות למי שתייה, באתר מועצת החלב ניתן למצוא את רשימת הספקים שנבדקו ואושרו לכך.

חשמל

- יש להתקין גנרטור חירום בעל הספק המתאים לצריכה הנדרשת של הרפת ומכון החליבה.
- יש להתקין לצד הגנרטור מיכל דלק (סולר) שיספיק לעשרה ימי עבודה.
- יש לוודא שתפוקת הגנרטור מתאימה לצרכי מכון החליבה (הספק, תלת פאזי?)

מזון

- מומלץ להחזיק מזון לכמה ימים, רפתות המקבלות אספקה יומית, יודאו שיש ברשותם לפחות מזון גס או תחמיץ לכמה ימים.
- ניתן לרכוש מנות מזון באריזות ואקום העמידות לזמן ממושך.

רעידת אדמה

- יש לבדוק את יציבות המתקנים ברפת - מיכל החלב, הגג, מתקנים תלויים וכדומה.
- לוודא שחיבורי החשמל תקינים ומחוזקים. ▲

רפת רביבים

במצב חירום מופעל מערך תכנון וחלוקת מזון שבו שותפים משרד החקלאות, מועצת החלב והספקים, המסדירים יחד את ההקצבות למשקים השונים

כלי קיבול ברפתות לכמה ימים, על מנת לעבור את תקופת המשבר. במקביל, מועצת החלב, האחראית לוויסות החלב במשק, מפעילה תכניות חירום המיועדות לשמור על פעילותן הרציפה של המחלבות.

במצבי קיצון תפעל מועצת החלב בשני תחומים נוספים: קביעת מוצרי יסוד אחידים לייצור (נקבעו שבעה מוצרים חיוניים שכל המחלבות יפעלו לאספקתם) ואיחוד / שילוב של קווי אספקה לאזורים בסיכון, כדי לצמצם את תנועת כלי הרכב המובילים אספקה לאזורי ספר שהתנועה בהם מוגבלת. "מטה החירום" של מועצת החלב, המנהל ומתאם את הפעילות הנדרשת, פועל יחד עם המשקים החקלאיים, השירותים הווטרינריים הדרושים, אספקת המזון והמים ונציגי המחלבות - לאופטימיזציה ותכלול כלל מרכיבי המשק התלויים זה בזה.

סיכום

על מנת להיות ערוכים למצבי חירום שונים, אנו ממליצים לכל רפת ודיר לנקוט בצעדים הבאים:

מים

- להתקין מיכל מים לשעת חירום בקיבולת שלא תפחת מ-400 ליטר לכל פרה חולבת.
- המיכל יותקן על קו האספקה על מנת לשמור על תחלופת מים מתמדת ועל היות המיכל מלא כל הזמן.